

בלשון לצנים וריקים כאשר רוצים להקניט איזה בר נש שהוא אינו בגדר אנושי רק יוצא מן הכלל, מכנים אותו בשם "יוצא דופן", כאילו לומר שלא נולד כשורה והוא בריה מוזרה. והיתכן שמזה נשתרבו ביטוי זה על מושג של "יוצא מן הכלל" בתוך דברי קודש דברי תורה, אתמהה.

כעת אסיים בזה, ועוד חזון למועד בעז"ה, בברכת יגדיל תורה ויאדיר,

שלום ציממער

ירושלים עיה"ק תובב"א

בס"ד. ד' לחודש מנחם אב יומא דהילולא של הרה"ק מבאבוב זצ"ל הי"ד. החיים והשלום וכ"ט סלה לכבוד מערכת החשובה "עץ חיים". לנכון ראיתי להעיר איזה הערות על קובץ י"ג שהגיע לידי, ואתחיל על ראשון ראשון וכו'.

בענין שהחיינו על פרי חדש

(א) בענין ברכת שהחיינו על פרי חדש שהאריך שם הרה"ג הכותב בע' נ"ב בטוב טעם ודעת על צדדי תקנת הברכה, עיין בשו"ת דברי יציב [ליקוטים סימן כ"ג] שהביא מנהג זידיטשוב וצאנו שלא נהגו לברך שהחיינו על שום פרי. ומבאר שם ע"פ הלכה דכיון דברכת שהחיינו להרבה פוסקים אינם אלא רשות ולא חובה, [עי' סימן רכ"ב ב"י בשם תשובת הרשב"א, וכן נקט המג"א בסק"ו להלכה]. ויש ספק אם לברך ברכת שהחיינו קודם ברכת הנהנין או לאחר ברכה הנהנין וכמו שהאריך שם הרב הכותב באריכות, ויש ספק הפסק. וגם צירף שם ספק אם יש לברך על האכילה אחר שכבר ראה ראה ראשונה הפרי, ולשיטת רבינו מנוח והסמ"ק אין לברך על שעת אכילה רק אם עוצם עינו ולא ראה הפרי כלל, "משום הכי נהגו אבוה"ק לנקוט נפשיהו בשב ואל תעשה ולא לברך כלל" עכת"ד בקיצור עיי"ש.

בביאור הדילוג בהלל של ר"ח

(ב) בע' ס"ה בענין דילוג בחצי הלל. עיין בסידור תפלה ישרה בסדר קריאת הלל

השגיאות. לדוגמא בתחלת מדרש איכה (פתיחתא, ה) כאשר מסופר העובדא של הריגת זכריה הנביא שלא כיסו את דמו, וכתוב במדרש שלא נהגו בדמו לא כדס אָל ולא כדס צבי שבדס צבי ודס אָל [שהם מיני "חיות" שדמיהם זקוקים לכיסוי] כתיב (ויקרא יז, ג), אך המדפיסים ניקדו תיבת איל בחיריק (אֵיל) ולא בקמץ, אשר משמעותו מין בהמה, הפטורה ממצות כיסוי].

בעל תורת חסד מלובלין

(ג) עוד שם (עמוד ר"י). הכותב ייחס בטעות הספר "תורת חסד" להגאון רבי אליהו קלאצקין זצ"ל אב"ד לובלין, והוא להגאון רבי שניאור זלמן פראדקין אב"ד לובלין וירושלים. ושגיאות מי יבין. [ואגב: כדאי לתקן כל הטעויות הנ"ל עלי גליון החוברת כדי למנוע התפשטות הטעות הלאה, ולא יהי למכשול להולך תמים שיעתיק משם על מקום אחר].

אודות רבי יהודה ארי' די מודינא ז"ל

(ד) בחוברת ד' (עמוד רכ"ו). כתב הכותב כמה דברים אודות אישיותו של הגאון רבי יהודה ארי' די מודינא ז"ל. והנה הכותב לא הזכיר דבר הנפוץ ביותר, שהפיוט "יום זה יהי משקל כל חטאותיי" הנאמר ברוב תפוצות ישראל בסדר יום כיפור קטן, נתחבר על ידו. וזה גופא שלא הרחיקוהו גדולי ישראל מלאמרו, הרי הוא יתד חזק לנקוט בגירסא זו שהביא בתוך דבריו בשם החיד"א שכותב שתי פעמים בספריו (ראה שם עמוד רכ"ז, ובהערה כ"ח) שבסוף ימיו חזר בו רבי יהודה אד"מ והודה על אמונת הגלגול.

"יוצא דופן" היא מליצת לצנים

(ה) ראיתי לאחד מן הכותבים הקבועים בקובץ חשוב זה, אשר במאמרו בחוברת ט' השתמש במליצה שיש להסתפק בו טובא אם מליצה זו מתאים ללשון חכמים. איברא שלאחרונה מוצאים כך בספרים - שכאשר רוצים לבטא מושג של "יוצא מן הכלל", מכנים אותו בשם "יוצא דופן" - אך לאמיתו של דבר, המשמעות של תיבת "יוצא דופן" אין לו שום שייכות עם "יוצא מן הכלל", רק

הכוס - שוב הברכה ג"כ שבח לבורא ב"ה שבראו היין לקדש עליו" וזה צורכו "כמו צורך בשתי" ואפשר יותר" - ואין בזה טעימה אלא משום דלא להוי גנאי לברכה ע"ש, ועכ"פ לשיטה זו בודאי אין צריך טעימה של החתן אלא מלא לוגמיו ופשוט.

אהרן ווינער
לייקוואוד יצ"ו

בס"ד. אל כבוד המערכת של קובץ עץ חיים. הנני בזה בכמה תגובות, הערות והארות, ולהוסיף בעזה"ש"ת על מאמרים המובאים בקובץ ט"ו.

הוספות על המאמר "הארון נושא את נושאו"

ראשית הנני להוסיף מה שמצאתי בספרים, כמה פרטים קטנים, על מאמרי בענין ארון נושא את נושאו.

מקור מקום מוצאו

(א) במאמרי ציינתי מקורו מהפסוקים ביהושע, וממאמרז"ל במס' סוטה, ועכשיו מצאתי ראיתי בשו"ת מקום שמואל סימן מ' שכתב מקור לדרז"ל. דכתב הרמב"ם בפ"ב מהלכות כלי המקדש הי"ג, דנושאי הארון היו עומדים פנים כנגד פנים ופניהם אל הארון ואחוריהם לחוץ. ומקורו ממסכת יומא פרק הוציאו לו (נב: - גג.) עיי"ש. ולפי"ז ע"כ היה הארון נושא את נושאו דאל"כ האיד היו אותן הכהנים ההולכים לאחוריהם יכולים לילך לאחור ולא לפנים, אלא ע"כ שהיה הארון נושאם, ומכאן למדו רז"ל לומר כן. עכת"ד.

ומתריך שם בזה גם לקושיית הגמרא במנחות, דמנ"ל שהיו בדי הארון לרחבו והכהנים עומדים מבפנים, דילמא היו הבדים לארכו של ארון והיו הכהנים עומדים מבחוץ, וכתב שם לתרץ דע"כ לרחבו של ארון היו נתונים והכהנים בפנים היו עומדים, מאחר שהיה הארון נושא את

מה שמביא שם המגיה טעם נכון על דילוג השני המזמורים וראשי הפרקים, וזה תוכן דבריו בקיצור, דכל הקורא הלל בכל יום הר"ז מחרף ומגדף (שם ק"ה) ובספר מדרש תלפיות מביא הטעם, (א) משום שאומרים עצביהם כסף וזהב וכו' וכשאומר בכל יום נראה כמחרף כיון שאין יכול לבטלה מן העולם (ב) משום שאומר אהבתי כי ישמע ה' את קולי וגו' - משמע דוקא ח"ו אוהב הקב"ה רק כששומע קול תחנונו, עיי"ש. ובשלמא בימים שגומרים את הלל ואומרים על הנסים אז הפשט אהבתי כי ישמע ה' דהקב"ה שמע קול תחנוני, משא"כ בר"ח שאינו על הנס ורק מנהג אז נראה כמחרף וכנ"ל, עיי"ש בארוכה.

בענין שתיית כוס ברכת אירוסין ונישואין

(ג) בענין שתיית כוס ברכת אירוסין ונישואין שהאריך הגה"צ האב"ד שליט"א, לבאר המנהג שהחתן אינו שותה רוב הכוס, עיין בשו"ת דברי יציב או"ח סימן קל"ב שמבאר כל השיטות לענין שתיית כוס של ברכה. ובאות ט"ו ולהלן מבאר דברי הפנ"י והמקנה שהביא כת"ר שליט"א, ע"פ דברי הראב"ן המובא בב"י סימן ק"צ לענין שתיית כוס של ברכה בתינוק שלא הגיע לחינוך, ולפי הסבר השו"ע הרב סימן ק"צ עיי"ש, דיסוד התקנה הוא שחכמים שקבעו על הכוס הם אמרו שיסמוך ג"כ לאמירת אותו דבר שירה המיוחדת על היין דהיינו ברכת בפה"ג, וממילא אפילו אינו טועם אינה ברכה לבטלה שהרי לצורך נאמרה, אלא דמשום גנאי שלא יהא נראה כלבטלה אמרו המברך צריך שיטעום, סגי אף בשתיית תינוק שלא הגיע לחינוך, עיי"ש. [וכן הוא לשון רש"י בעירובין מ' ע"ב]. ועפ"ז מובן שאין צריך שתיית רוב הכוס כיון שאינה ברכת הנהנין רק ברכה על המצוה, עיי"ש. ויש לציין ג"כ מש"כ הבית מאיר ביו"ד סימן רס"ה בנוגע שתיית הכוס במילה לבאר דעת הראב"ן וז"ל, ונ"ל דברכה לבטלה לא הוה אלא לבטלה ממש, "לא כן ברכה זו דניתקן הקידוש או הזמן או ברכת המילה שתהא על